

Lehmän umpeutus

Seija Perasto, terveydenhuoltoeläinlääkäri, ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Ummessaolokauden tavoitteet

- Utarekudoksen palautuminen ja uusiutuminen tuotoskauden jälkeen
- Mahdollisten tulehdusten parantuminen
- Uusien tartuntojen saannin estäminen
- Hyvälaatuinen ternimaito
- Hyvä alku seuraavalle tuotoskaudelle

KUINKA ONNISTUA

Umpeen menevän lehmän kuntoluokka 3, enintään 3,5

- Ei lehmän laihdutusta ummessaolokaudella, koska se altistaa mm. rasvamaksalle.

Sorkkahoito

- Kahden kuukauden sisällä ennen umpeenlaittoa.

Ummessaolokauden pituus 8 viikkoa

- Tavoitteellinen umpikauden pituus on 8 viikkoa. Utarekudoksen uusiutuminen vie noin 8 viikkoa ja hyvälaatuisen ternimaidon muodostuminen noin 6 viikkoa.

Utareterveystilanteen tarkistus

- Ennen umpeutuksen aloittamista selvitä lehmän utareterveystilanne: lypsykauden solutilanne raporteista ja ennen umpeutusta lettupannulla. Jos maidon soluluku on yli 150-200 000, toimita maitonäyte analysoitavaksi ja hoida lehmä näytteen tuloksen perusteella.

Ripeä umpeenlaitto

- Umpeuttaminen perustuu ruokinnan muutokseen ja lypsykertojen harventamiseen. Lypsykertoja harventamalla utareeseen muodostuu painetta ja maitorakkulat eivät muodosta uutta maitoa, mihin myös maitomäärän ehdyttäminen perustuu.
- Umpeuttamisen pitkittäminen lisää tulehdusriskiä, joten vältä yli viikon umpeutusaikaa. Kiinnitä erityistä huomiota lypsyhygieniaan, jotta taudinaiheuttajia ei pääse utareeseen. Havainnoi, tulehtuuko jokin neljännes umpeutusvaiheessa.

- Suositus viimeisen lypsykerran maitomääräksi on 10-15 kiloa. Suurempi maitomäärä lisää tulehdusriskiä, pienemmän maitomäärän lypsäminen taas rasittaa turhaan vetimiä.
- Ruokintaa ei saa rajoittaa rehun määrän kautta, vaan vähentämällä ruokinnan energia- ja valkuaispitoisuutta. Umpiapteen, vanhana korjatun säilörehun, oljen tai kuitupitoisen heinän on oltava maistuvaa, tuoretta ja säilöntälaadultaan moitteetonta.
  - Muista varmistaa kivennäisten, hivenaineiden ja vitamiinien saanti. Veden määrää ei saa rajoittaa.

Tarvittaessa umpihoito ja vahatuubit

- Umpeenpanolääkityksen tarve karjatasolla on hyvä määrittää säännöllisesti oman eläinlääkärin kanssa.
- Vahatuubit muodostavat vetimen aukolle tulpan estämään maidon vuotamista ja bakteerien kulkeutumista utareen sisään. Vahatuubit eivät kuitenkaan hoida jo olemassa olevia tulehduksia. Vahatuubit sopivat vaikeasti umpeutettaville, vuotaville lehmille, jotka ovat utareeltaan terveitä tai esimerkiksi suojaamaan lialta, jos lehmät ovat umpikauden kestokuivikkeella tai laitumella.

Utareen seuraaminen

- Vedinkanavan sulkevan ja utareta suojaavan vahatulpan muodostuminen kestää normaalisti noin kaksi viikkoa. Seuraa utareita parin viikon ajan umpeenlaiton jälkeen mahdollisten tulehdusten havaitsemiseksi.

Luksusolosuhteet

- Kuivat, puhtaat ja tilavat olosuhteet, hyvä ilmanvaihto, reilusti ruokintapöytätilaa ja vapaasti ruokintasuunnitelman mukaista rehua.
- Osaston vaihto ja ruokinnan muutos aiheuttavat lehmälle stressiä. Suosi umpeutettavien eläinten siirtämistä ryhminä.